

Jäppilän ja Joroisten vanhat metsät (FI0500015) sammalkartoitukset 2019

Beetles-LIFE (LIFE17NAT/FI/000181)

Timo Kypärä

JOHDANTO JA MENETELMÄT

Kartoitusten tavoite ja tarkoitus

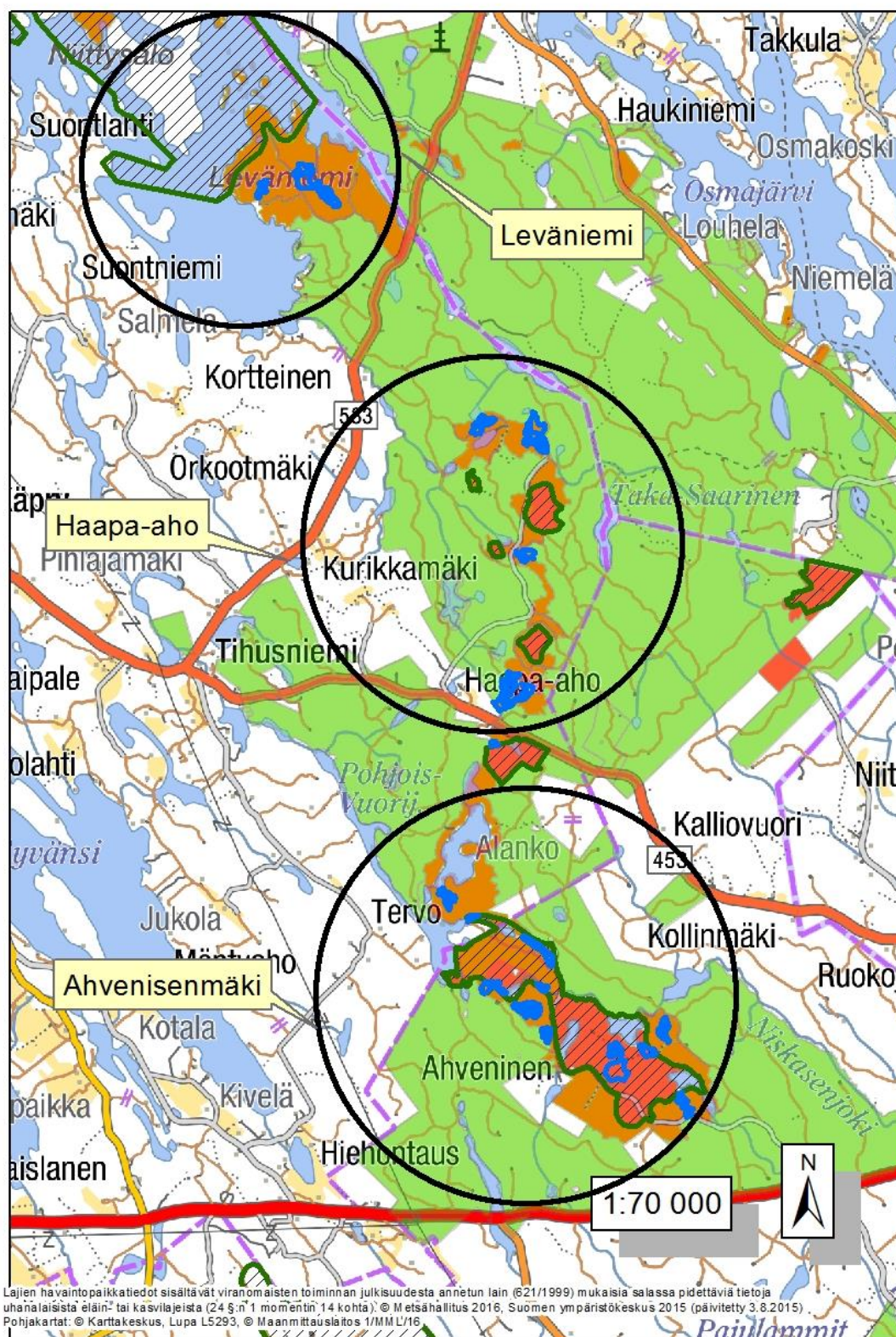
Tämä raportti on tuotettu EU:n LIFE+ rahoituksen tuella Beetles-LIFE -hankkeessa. Raportin tuloksia hyödynnetään Jäppilän ja Joroisten vanhat metsät nimisen Natura2000-alueen ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa. Tämä sammalkartoitus on tehty Natura-alueen ja sen läheisten alueiden ojitettujen korprien sekä metsien ennallistamissuunnitelman laatimista varten. Lisäksi kartoitettiin Natura-alueen huomionarvoista sammallajistoa myös toimenpidealueiden ulkopuolella. Raportoinnin selkeyttämiseksi alue on jaettu kolmeen (3) osa-alueeseen; 1) Ahvenisenmäki, 2) Haapa-aho ja 3) Leväniemi. Osa-alueeseen 1 kuuluu ne toimenpidekuviot jotka sijaitsevat Joroisten kunnan puolella. Osa-alueiden 2 ja 3 toimenpidekuviot sijaitsevat Pieksämäen puolella. (Kuva 1).

Kartoituskohteet ja -menetelmät

Jäppilän ja Joroisten vanhat metsät -Natura-alue sijaitsee Etelä-Savon maakunnassa Joroisten ja Pieksämäen kuntien alueella. Eliömaantieteellisesti kartoitetut kohteet sijaitsevat Pohjois-Savon (PS) eliömaakunnassa. Alueellista uhanalaisuutta tarkasteltaessa kohteet sijaitsevat Eteläborealisella kasvillisuusvyöhykkeellä Järvi-Suomen osa-alueella (2b). Joroisten ja Jäppilän vanhat metsät -Natura-alueelta on tallennettu 28 uhanalaista tai silmällä pidettävää sammalhavaintoa LajiGIS-järjestelmään (12.8.2019) (Uhanalaisuusluokitus vuoden 2010 arvioinnin mukainen). Natura-alueen ulkopuolella sijaitsevilta toimenpidekuvioilta ei ole tiedossa aiempia havaintoja uhanalaisista sammallajeista.

Kartoitukseen käytettiin kolme (3) maastotyöpäivää ja ne suoritettiin 10.-12.6.2019. Kartoituksessa käytettiin yleiskartoitusmenetelmää, jossa kohdelajeina ovat uhanalaiset, silmällä pidettävät, rauhoitetut ja harvinaiset lajit. Raportoinnissa on käytetty tuoreinta uhanalaisuusarviointi luokitusta 2019. Kartoituksen kohteena olevista sammallajeista kerättiin näytteitä, joista lajinmääritys varmistettiin mikroskoopilla. Kerättyjen näytteiden ja huomion arvoisten lajien havaintopaikat tallennettiin GPS-paikantimeen. Myös kuljettu kartoitusreitti tallennettiin GPS-paikantimeen. Kartoituksesta maastossa, mikroskooppisesta

lajinmäärityksestä ja raportoinnista vastaa luontokartoittaja Timo Kypärä Metsähallituksen Järvi-Suomen luontopalveluista.

Kuva 1. Jäppilän ja Joroisten vanhat metsät Natura-alue ja kartoituksen osa-alueet.

TULOKSET

Lajitieto/lajihavainnot

Jäppilän ja Joroisten vanhat metsät -Natura-alueelta ja sen läheisyydestä kartoituksessa havaittiin 16 huomionarvoista sammallajia ja niille yhteensä 33 havaintopaikkaa. Huomionarvoiset sammallajihavainnot on listattu oheiseen taulukkoon (taulukko 1) ja tarkemmat havaintotiedot tallennetaan LajiGIS-järjestelmään. Jäljempänä on havaintoja tarkasteltu osa-aluekohtaisesti. Lajihavainnot ja maastoinventoinneista tallennetut kartoitusreitit on koottu liitteeseen 1.

Taulukko 1. Jäppilän ja Joroisten vanhat metsät -Natura-alueen huomionarvoiset lajihavainnot.

N:o	Tieteellinen nimi	Suomalainen nimi	UHEX	Havainnot kpl
1	<i>Scapania apiculata</i>	kantokinnassammal	CR §	2
2	<i>Harpanthus scutatus</i>	korpikaltiosammal	CR §	2
3	<i>Odontoschisma denudatum</i>	itupyörösammal	EN	1
4	<i>Lophozia ascendens</i>	pikkulovisammal	EN	3
5	<i>Calypogeia suecica</i>	kantopaausammal	EN	5
6	<i>Herzogiella turfacea</i>	korpahohtosammal	VU § DII	1
7	<i>Geocalyx graveolens</i>	ryytisammal	VU	1
8	<i>Nyholmiella gymnostoma</i>	aarnihiippasammal	VU	1
9	<i>Schistostega pennata</i>	aarnisammal	VU	1
10	<i>Lophozia guttulata</i>	metsälövisammal	VU	1
11	<i>Crossocalyx hellerianus</i>	kantoraippasammal	VU	8
12	<i>Tayloria tenuis</i>	haisumarrassammal	NT/RT	1
13	<i>Pseudoamblystegium subtile</i>	siroritvasammal	NT/RT	1
14	<i>Callicladium haldanianum</i>	katvesammal	NT	2
15	<i>Liochlaena lanceolata</i>	kantokorvasammal	NT	2
16	<i>Dicranum fragilifolium</i>	haprakynsisammal	RT	1

CR = äärimmäisen uhanalainen

EN = erittäin uhanalainen

VU = vaarantunut

NT = silmällä pidettävä

RT = alueellisesti uhanalainen

§ = erityisesti suojeltava laji

DII = luontodirektiivin liitteen II laji

Osa-alue 1 - Ahvenisenmäki

Osa-alueen 1 toimenpidekuviot sijaitsevat Ahvenisenmäen pohjois- ja itäpuolella Joroisten kunnassa. Lähes kaikki osa-alueen huomionarvoiset laji havainnot sijaitsevat toimenpidekuvioiden ulkopuolella. Lajistollisesti mielenkiintoisin alue on Akonpatama nimisen pienen lammen ympäristössä. Täällä kasvillisuus on paikoin rehevää ja eriasteista lahoppuuta esiintyy kohtalaisen runsaasti. Kohteelta havaittiin useita merkittäviä lahoppuulla kasvavia maksasammalia. Äärimmäisen uhanalainen (CR) kantokinnassammal (*Scapania apiculata*) havaittiin kahdelta maapuulta ja saman uhanalaisuusluokan omaava korpikaltiosammal (*Harpanthus scutatus*) yhdeltä maapuulta (Kuvat 2 ja 3). Lisäksi kohteella kasvaa erittäin uhanalainen (EN) pikkulovisammal (*Lophozia ascendens*), vaarantunut (VU) ryytisammal (*Geocalyx graveolens*) ja silmällä pidettäväksi (NT) luokitellut katvesammal (*Callicladium haldanianum*) ja kantokorvasammal (*Liochlaena lanceolata*).

Suuri Joutsenisen itärannalta lahomaapuilta tavattiin pikkulovisammal EN, kantopaanusammal (*Calypogeia suecica*) EN ja kantoraippasammal (*Crossocalyx hellerianus*) VU. Edellä mainitut lajit tavattiin maapuilta myös Iso-Kohisevan ympäristöstä. Lisäksi Iso-kohisevan laskupuron kiveltä löytyi haisumarrassammalen kasvusto (*Tayloria tenuis*) NT/RT.

Kuva 2. Kantokinnassammalen kasvuympäristöä Akonpatama lammen etelärannalla. Kantokinnassammalen asuttama pienikokoinen maapuu osoitettu kuvassa punaisella ympyrällä.

Kuva 3. Vanha maapuu Akonpataman etelärannalla. Kuvassa on oranssilla värillä osoitettu korpikaltiosammalen kasvukohta rungolla.

Osa-alue 2 - Haapa-aho

Osa-alueen 2 toimenpidekuviot sijaitsevat Pieksämäellä (ent. Jäppilän kuntaa) Haapa-ahon kylässä. Osa-alueen toimenpidekuvioilta tavattiin kaksi esiintymää vaarantuneeksi (VU) luokiteltua kantoraippasammalta (*Crossocalyx hellerianus*). Lylylammen itäpuolella sijaitsevan pienen toimenpidekuvion läheltä maapuilla tavattiin kantopaanusammalta EN, metsälovisammalta (*Lophozia guttulata*) VU ja maapuun juurakon alta aarnisammalta (*Schistostega pennata*) VU.

Merkittäviä lajihavaintoja ovat myös Mäki-Levälammen rantapenkan kannosta löytynyt itupyörösammalen (*Odontoschisma denudatum*) EN melko runsas kasvusto sekä Iso Jokilammen etelä puolella sijaitsevalta vanhan metsän suojelualueelta löytynyt aarnihiippasammalen (Nyholmiella gymnostoma) VU esiintymä.

Osa-alue 3 - Leväniemi

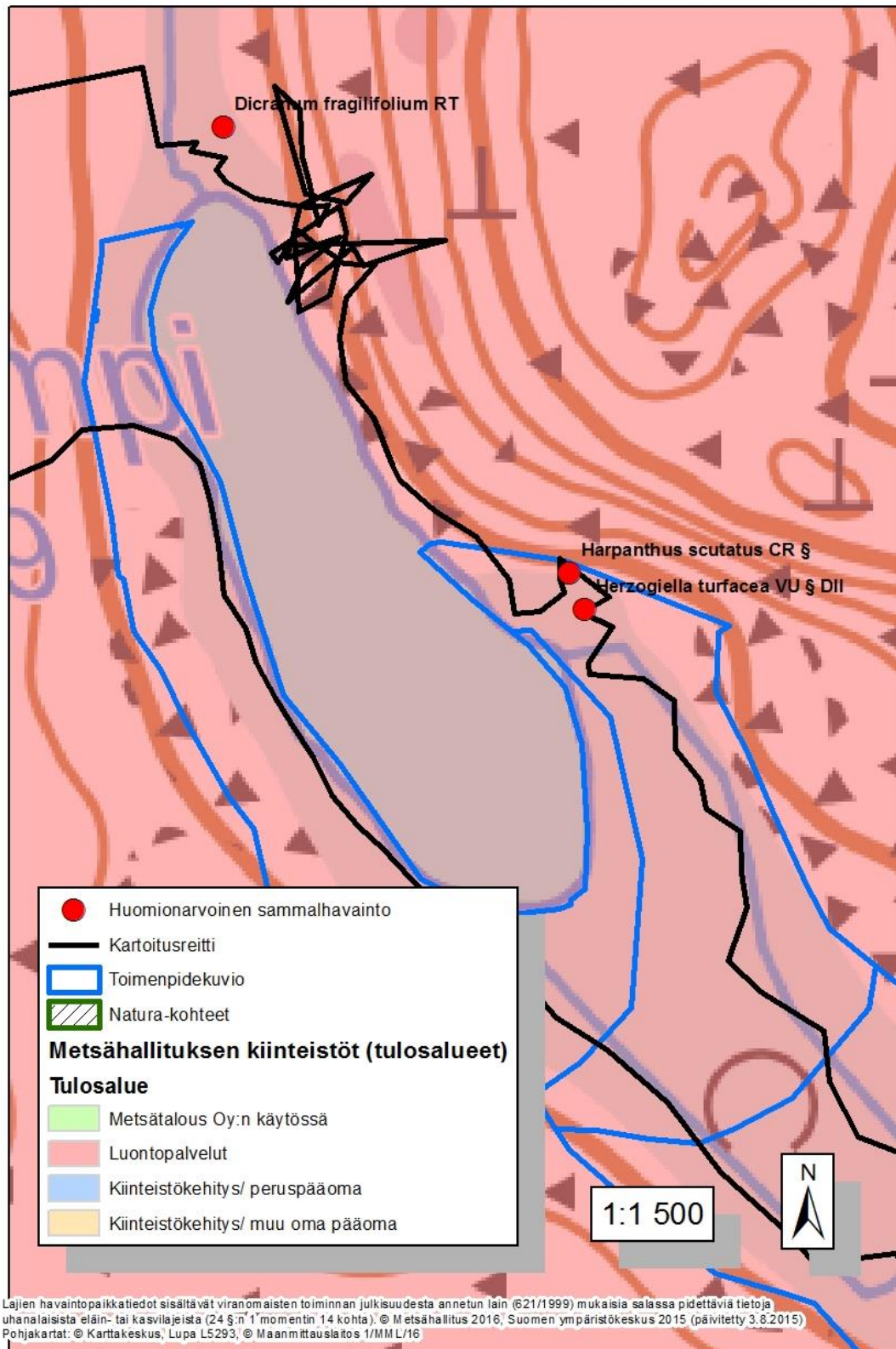
Osa-alueen 3 toimenpidekuviot sijaitsevat Pieksämäen Leväniemessä lähellä Leppävirran kunnanrajaa. Leväniemessä Vuorilampeen rajoittuvilla toimenpidekuviolla kasvaa huomionarvoiset korpikaltiosammal CR ja korpahohtosammal (*Herzogiella turfacea*) VU. Kumpikin mainittu laji on asetettu erityisesti suojeltavaksi lajiksi ja korpahohtosammal on lisäksi luontodirektiivin liitteessä II mainittu rauhoitettu laji. Kummankin lajin havaintopaikka on rehevässä tervaleppää kasvavassa korvessa Vuorilammen itärannalla. Rauhoitettu korpahohtosammal kasvaa n. 20 cm paksun tervaleppämaapuun tyvellä ainakin 2 dm² alalla. Korpikaltio sammal kasvaa melko niukkana kasvustona maapuun pätkällä lähellä korpahohtosammalen asuttamaa maapuuta.

HOITO YM. SUOSITUKSET

Leväniemessä (osa-alue 3) Vuorilammen rantakorvessa kasvavat korpahohtosammal ja korpikaltiosammal tulee ottaa huomioon rantakorpea ennallistettaessa. Koneilla ei tule liikkua korven pohjoisosassa, jossa sammalhavainnot on tehty (Kuva 4). Ennallistamistöissä tulee välttää mahdollisuuksien mukaan olemassa olevien maapuiden särkemistä. Erityisesti tulee varoa tervaleppämaapuiden, mutta myös muiden lehtimaapuiden rikkomista. Kokemuksen perusteella korpahohtosammal suosii kasvualustana lehtimaapuuta.

Kantoraippasammal on uhanalaisuusluokastaan huolimatta suhteellisen yleinen alueen maapuilla. Osa-alueella 2 kantoraippasammalta kasvaa toimenpidekuviolla Sikolammen koillispuolella ja Iso Jokilammen kaakkoispuolella. Lajin suhteellisesta runsaudesta johtuen riittää lajin huomioimiseksi, kun vältetään ennallistamistöissä mahdollisuuksien mukaan maapuiden rikkomista.

Muita kartoituksessa löytyneitä huomion arvoisten lajien havaintopaikkoja eivät ennallistamistoimet uhkaa.

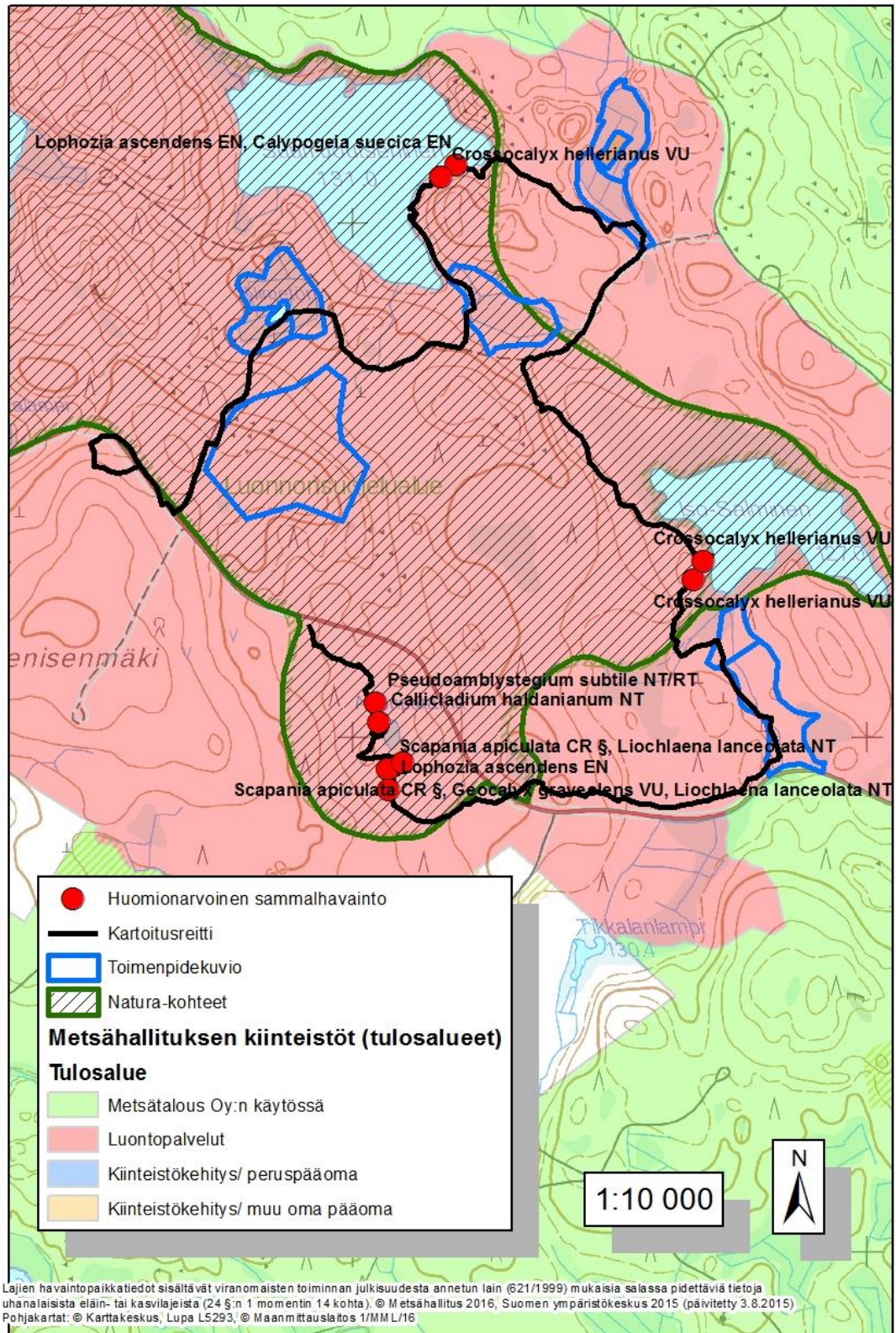
Kuva 4. Huomioon otettavien sammaleesiintymien sijainti kartalla Vuorilammen itärannalla.

LIITE 1

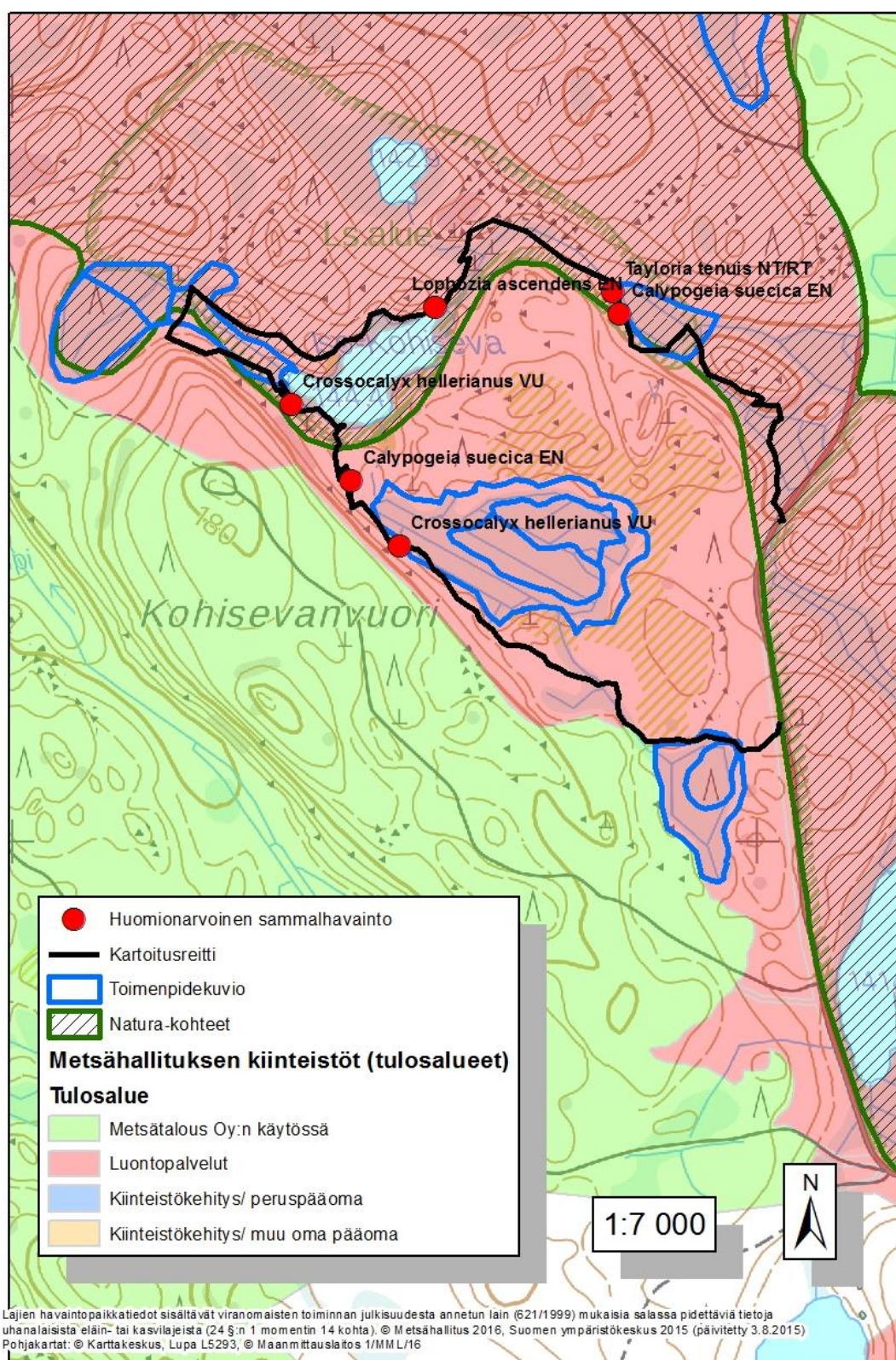
LAJIHAVAINNOT JA KARTOITUSREITIT OSA-ALUEILLA

Osa-alue 1, Ahvenisenmäki S

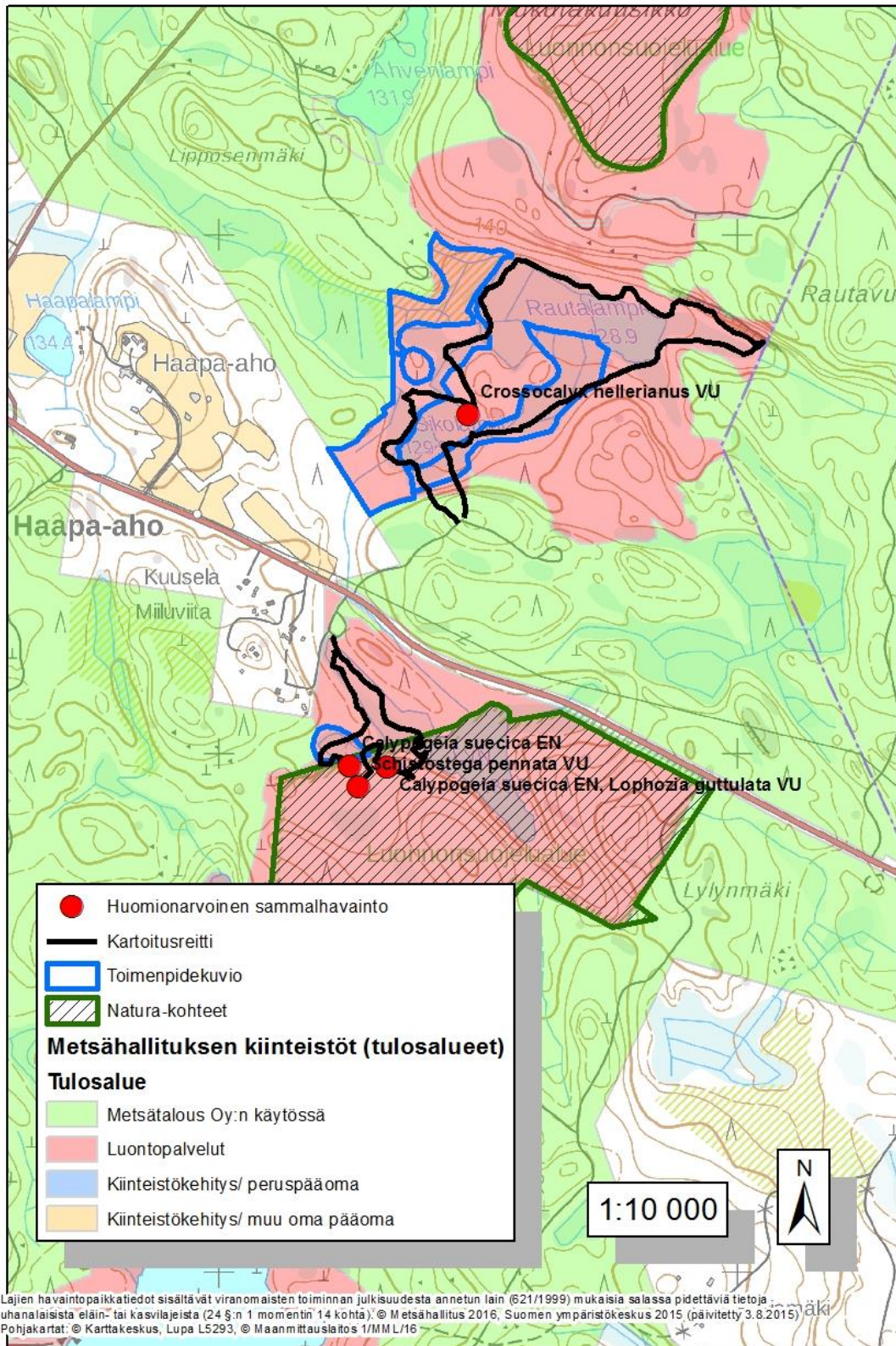

Osa-alue 1, Ahvenisenmäki N

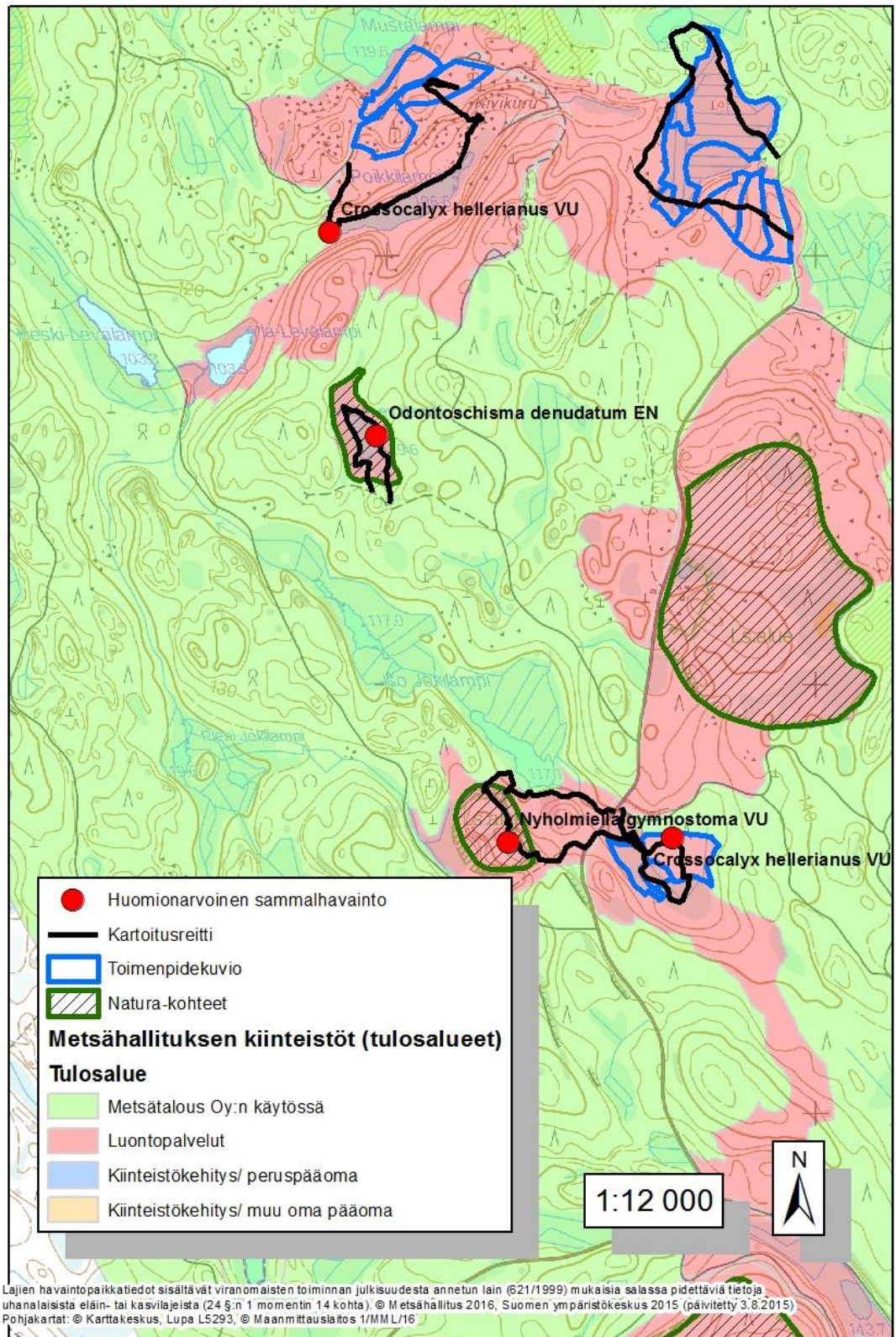

Osa-alue 2, Haapa-aho S

Osa-alue 2, Haapa-aho N

Osa-alue 3, Leväniemi

